

Neohybné slovné druhy

- PRÍSLOVKY
- PREDLOŽKY
- SPOJKY
- ČASTICE
- CITOSLOVCA

Príslovky- adverbá

- neohybné, plnovýznamové slová, kt. vyjadrujú okolnosti alebo vlastnosti deja
- **Plnia funkciu: príslovkového určenia** (*pekne spieva*), **nezhodného prívlastku** (*cesta nahor*), **prisponová časť prísudku, resp. vetného základu** (*bolo dobre*)

Delenie:

a) **miesta**- hore, blízko, tam, okolo...

b) **času**- hneď, včera, dávno...

c) **spôsobu**- *dobre, pomaly, po slovensky*...

d) **príčiny**- preto, zámerne...

e) **miery**- mnoho, dosť, prevažne...

- Niektoré príslovky miery sa hodnotia ako neurčité číslovky/napr. málo robil- príslovka miery, málo roboty- číslovka/

- Niektoré príslovky môžu byť aj druhotnými predložkami /napr. išiel okolo- príslovka, sedia okolo stola- predložka.../

- Niekedy sa z príslovky môže stať citoslovce/napr. výborne varí- príslovka; výborne, darí sa ti- citoslovce/

- Môžu plniť aj úlohu častíc/ napr. okolo tretej hodiny

-tvoria sa od prídavných mien pomocou hlások: o- veselo e- dobre y- po slovensky

PRAVOPIS- Príslovky píšeme:

a) **spolu**- ak vznikli spojením predložky s iným slovným druhom- odoka, sčasti, dodnes...; pri písaní s-/z- sa rešpektuje výslovnosť (sčasti, zriedkakedy, donedávna, ale po slovensky!!!); **zložené príslovky**: stretávame sa dennodenne (málokedy)

b) **spolu alebo zvlášť**- príslovky vyjadrujúce farbu- Zafarbila si šatku načerveno./Zafarbila si šatku na červeno; **spojenie predložky a prídavného mena**- do čista/dočista; aj prípady: Býval tak od malička./Býval tam od malička.; Pracovala len zaslobodna./Pracovala len za slobodna.

c) **zvlášť**- po slovensky, po anglicky, na zaplakanie...

d) **so spojovníkom**- križom-krážom, hore-dolu, zoči-voči...

Predložky- prepozície

- vyjadrujú vzťahy medzi slovami a tvoria s nimi predložkové väzby
- vo vete stoja vždy v spojení s iným slovom

Delenie:

1. Podľa formy:

a) **jednoduché**- /jedna predložka/- z, v, medzi...

b) **zložené**- /z viacerých/- popod, ponad...

2. Podľa pôvodu:

a) **prvotné= primárne**- /sú len predložkami/- do, k, pod...

b) **druhotné = sekundárne**- /môžu byť aj iným slovným druhom/- okolo, počnúc, v závislosti od.../

• **VOKALIZÁCIA PREDLOŽIEK**- na uľahčenie výslovnosti sa k niektorým predložkám pridáva samohláska o alebo u- zo záhrady, ku kinu...

• **Spodobovanie predložiek** – podľa zásad spodobovania; výnimka: **pred osobnými zámenami** (s ním, s vami, k nim, ku mne, so mnou...- **nespodobuje sa**)

PRAVOPIS:

Správne

píšeme perom
vzhľadom na to
Nestihli to pre chorobu.

Nesprávne

píšeme s perom
vzhľadom k tomu
Nestihli to vďaka chorobe.

Spojky- konjunkcie

- spájajú slová alebo vety

Delenie

1. Podľa formy: **a) jednoduchá** (a, že, aby, či, keď)
b) zložená (a predsa, keďže, čiže)

2. Podľa pôvodu: **a) prvotná** (a)
b) druhotná (potom)

3. Podľa funkcie:

a) priraďovacie: - spájajú rovnocenné vety

- **zlučovacie:** a, i, aj, ani, či, ako i, ako aj
- **odporovacie:** a (v zmysle ale), ale, však, lež, lenže
- **stupňovacie:** ba, ba aj, ba ani, nielen – ale aj, nielenže – ale aj
- **vylučovacie:** alebo, či, buď – buď, buď – alebo, či – či

b) podrad'ovacie – spájajú nerovnocenné vety do súvetia:

- **vlastné:** že, aby, keby, keď, ktorý...
- **spájacie výrazy:** vzťahné zámená kto, ktorý, čím, kde...

Pravopis

Čiarku pred spojkou AKO: a) nepíšeme- keď ide o prirovnanie- Bola pekná ako obrázok.

b) píšeme- ak spojka uvádza vedľajšiu vetu- Bola pekná, ako kedysi jej mama.

Čiarku píšeme:

- Ak sa opakuje tá istá zlučovacia alebo vyluč. spojka, tak pred druhou a každou nasledujúcou píšeme čiarku.
Alebo ver, alebo nechaj!
- Ak sú vety alebo vetné členy viacnásobného vetného člena spojené inými spojkami ako a, i, ani, či, alebo v zlučovacom význame. *Ozve sa každý rok, a preto má zabezpečenú rezerváciu. Je to dobrý návrh, ale prišiel neskoro.*
- Ak sú vety alebo vetné členy viacnásobného vetného člena spojené dvoma protikladnými spojkami (nielen – ale aj, tak – ako aj) *Nielenže prišiel neskoro, ale sa ani neospravedlnil.*
- pred všetkými podrad'ovacími spojkami
* Môžeme, ale nemusíme písať čiarku pred priraďovacími spojkami, ak vyjadrujú iný ako zlučovací vzťah.
Naháňali ho, a nechytli. (odporovací) Naháňali ho a nechytli (zlučovací vzťah)

Častice- partikuly

- vyjadrujú postoj hovoriaceho k výpovedi

Delenie

a) **uvádzacie:** a, nuž, vari, no....- stoja pred slovom, ku ktorému hovoriaci vyjadruje postoj /Ale nezabudni. No dobre, pôjdem tam./

b) **vytyčovacie** (vyjadrujú postoj hovoriaceho k celej výpovedi): asi, ešte, áno, nie, sotva.../Dočítam ešte túto stranu/

Pravopis

Pri hodnotiacej a vysvetľovacej častici:

- píšeme čiarku, ak má platnosť pre celú vetu: *Chcel sa, zrejme, vrátiť domov. Ja, prirodzene, budem proti. Veru, už bolo neskoro.*
- nepíšeme, ak má vzťah len k jednému slovu: *Bolo už veru neskoro. Líbi zrejme Zuzu.*
- ak častica stojí s oslovením, čiarku píšeme až po podstatnom mene: *No Jano, to sa ti teda podarilo!*
Nesprávne: No, Jano, to sa ti teda podarilo.
- niektoré 2-slovné a 3-slovné častice píšeme osobitne (bodaj by, čo i len...)
- väčšinu píšeme spolu: akiste, bezpochyby, čožeby, takisto...
- spolu píšeme aj zmeravené tvary: božechráň, chvalabohu, nedajbože...
- častice, v kt. sa opakuje to isté slovo, píšeme so spojovníkom: tak-tak, len-len, už-už

ŠTYLISTICKÉ VYUŽITIE:

- najmä v subjektívnych a subjektívno-objektívnych štýloch
- časté sú v hovorovom štýle
- v publicistickom – na zvýraznenie subjektívnosti
- v náučnom – len zriedka

Citoslovcia- interjekcie

- vyjadrujú city, vôľu alebo napodobňujú zvuky

Delenie:

1. podľa typu a) vlastné /vyjadrujú emócie/: - vyjadrujúce cít – hurá, fuj, ach, au, juchú
vyjadrujúce vôľu – haló, hajde, hijó, hľa

b) zvukomalebné/onomatopoeje/ – napodobňujú zvuky/- hav, c්ර්ර්ර...

2. podľa pôvodu a) prvotné /môžu byť len citoslovcom/ -ach, juj...

b) druhotné /odvodené, utvorené zo slovies alebo pod. m./- tresk, preboha, beda.../

Pravopis

- Vety s citoslovcom majú na konci zvyčajne výkričník.
- Aj uprostred vety môžeme citoslovce zvýrazniť výkričníkom: A on **buch!** a bol na zemi.
- **Hej, nevideli ste Marka?**
- **Zmeravené tvary píšeme spolu:** dajsamisvete!
- **V mnohých nie je ustálené písanie spolu a zvlášť:** „Ku-kuk!“ volá kukučka./ „Kukuk“ volá kukučka.

ŠTYLISTICKÉ VYUŽITIE:

- sú to expresívne slová
- uplatňujú sa v subjektívnych štýloch – hovorovom a umeleckom
- najmä v dramatickom rozprávaní, v dialógu alebo monológovi postavy